

Naturvårdsverket

registrator@naturvardsverket.se

Tiedoksi: Sara Ottoson ja Richard Kristoffersson, Ruotsin ympäristöviranomaisen (Naturvårdsverket)

Espoon sopimuksen mukaiset neuvottelut (Ruotsin ympäristöviranomaisen diaarinumero NV-00613-19 Kaunis Iron)

Vastaus Ruotsin Suomelle antamaan ilmoitukseen kaivostoiminnan jatkamisesta ja laajentamisesta Tapulin, Palotievan ja Sahavaaran kaivoksissa sekä Kaunisvaaran rikastamossa Pajalan kunnassa valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista solmitun Espoon sopimuksen artiklojen 4 ja 5 mukaisesti

Ruotsi on lähettänyt Espoon sopimuksen mukaisesti Suomelle kommentointia varten ympäristövaikutusten arviointiselostuksen (YVA-selostus), joka koskee kaivostoiminnan jatkamista ja laajentamista Tapulin, Palotievan ja Sahavaaran kaivoksissa ja Kaunisvaaran rikastamossa Pajalan kunnassa.

Ruotsi on lisäksi lähettänyt hanketta koskevan lupahakemuksen Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle (ELY-keskus) kommentointia varten Suomen ja Ruotsin välisen rajajokisopimuksen mukaisesti. Suomi on järjestänyt näiden kahden sopimuksen mukaisen kuulemisen samassa yhteydessä 9.9.–8.11.2021.

Ruotsista saatu aineisto on lähetetty viranomaisille ja muille tahoille lausuntoja varten. Yleisöllä on ollut mahdollisuus esittää mielipiteensä asiasta. Aineistosta annettiin 24 lausuntoa ja 7 mielipidettä. Palaute liitetään vastaukseen, ja se on otettava kokonaisuudessaan huomioon. Seuraavat kommentit koskevat hankkeen valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnin riittävyttä ja tarvetta jatkaa neuvotteluja Espoon sopimuksen mukaisesti.

Suomen vastaus Ruotsin ilmoitukseen 2019

Ympäristöministeriö ilmoitti Ruotsille vastauksessaan 14.5.2019, että Suomi osallistuu YVA-menettelyyn, koska hankkeella voi olla valtioiden rajat ylittäviä merkittäviä ympäristövaikutuksia. Vastauksessa todettiin, että hankkeella on todennäköisesti valtioiden rajat ylittäviä merkittäviä ympäristövaikutuksia Tornionjoen-Muonionjoen vedenlaatuun ja koko vesiekosysteemiin sekä sen käyttöön, minkä vuoksi näiden vaikutusten arviointi on tärkeää. Lisäksi todettiin, että Tornionjoen-Muonionjoen valuma-alue sisältyy Natura 2000 -verkostoon. Edelleen lueteltiin useita yksityiskohtia, jotka on otettava huomioon ja selvitettävä.

Ympäristöministeriö pyysi lisäksi, että lausunnonantajien esittämät kommentit valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnin sisällöstä ja tarvittavista lisäselvityksistä otetaan huomioon ympäristövaikutusten arvioinnissa Ruotsissa. Vastauksessa esitettiin toive niiden toimijoiden ja viranomaisten konsultoinnista YVA-menettelyn aikana, joita ympäristövaikutukset koskevat, kuten Lapin ELY-keskuksen ja Saamelaiskäräjien konsultoinnista. Varautumista virallisen kokouksen järjestämiseen Suomessa ympäristövaikutusten arvioinnista käytyjen neuvottelujen aikana ehdotettiin.

Rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnin riittävyys

Hankkeen ympäristövaikutuksia koskeva aineisto koostui useasta asiakirjasta (joitain otteita YVA-selostuksesta ja erillisiä tiedostoja suomeksi). Aineisto on sen takia poikkeuksellisen vaikeasti hahmotettava ja epäyhtenäinen ja sen läpikäyminen vaatii lausunnonantajilta paljon. On epäselvää, miksi Ruotsi ei toimittanut koko YVA-selostusta suomeksi tai Suomeen kohdistuvien vaikutusten osalta tehtyä yhteenvetoa soveltaen Espoon sopimusta (liite II). Vain sisällysluettelo, ei-tekniinen yhteenveto, josta puuttuu havainnollinen katsaus, kuten kartat, kaaviot jne., sekä pintavettä ja Natura 2000 -alueita koskevat kappaleet oli valittu mukaan. Useita tärkeitä kappaleita on jätetty pois, mm. neuvotteluja ja tietoja Espoon sopimuksen¹ soveltamista kuvaavat kappaleet, Suomen viranomaisten kanssa järjestettyä kokousta ja Kolarissa pidettyä yleisön tiedotustilaisuutta koskevat kappaleet sekä vaihtoehtotarkastelua ja arviointiperusteita ja -menetelmiä koskevat kappaleet. Suomi toivoo, että Ruotsi toimii jatkossa toisella tavalla. Suomi sai vasta erillisestä pyynnöstä koko YVA-selostuksen käyttöönsä, mutta vain ruotsinkielisenä. Tosin tässä tapauksessa YVA-selostuksen kääntäminen suomeksi ei olisi korjannut arvioinnin puutteellisuutta.

Hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnissa ei ole kuvattu valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia, jotka kohdistuvat Suomeen, vaan koko aineisto on kirjoitettu pelkästään Ruotsin näkökulmasta. Lausunnonantajat Suomessa ovat joutuneet tulkitsemaan aineistoa Suomeen kohdistuvien vaikutusten osalta. Johtopäätöksenä on todettava, että vaikutusten arviointi on puutteellinen. Myös kuvaus ympäristön nykytilasta ja tiedot vaikutusalueesta Suomen puolella puuttuvat. Tornionjoen-Muonionjoen Natura 2000 -aluetta (FI301912) ei mainita ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa. Ilman tietoja ympäristön nykytilasta ei vaikutuksia voida edes arvioida.

Suomi katsoo, ettei ympäristövaikutusten arvioinnissa ole noudatettu Espoon sopimusta riittävällä tavalla ja vaatii, että vaikutusten arviointia täydennetään

¹ Vain ilmoituksen vaihetta ja muun muassa Suomen vastausta käsitellään (kohdassa viitataan liitteeseen C, joka puuttuu aineistosta).

vuonna 2019 annetun vastauksen ja ympäristövaikutusten arvioinnin kuulemisen yhteydessä annetun palautteen mukaisesti. Suomi katsoo lisäksi, ettei vastuuviranomainen voi tehdä perusteltua päätelmää hankkeen ympäristövaikutuksista ennen YVAN täydentämistä eikä lupamenettelyä voida viedä loppuun ennen Espoon sopimuksen mukaisten neuvottelujen saamista päätökseen.

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta järjestetyn kuulemisen yhteydessä saadussa palautteessa tuotiin esiin muun muassa seuraavat täydennystarpeet:

Hankekuvaus (Muonionjoesta käytettävän veden määrä), ilmastonmuutoksen aiheuttamat hydrologiset muutokset (sopeutumiseen liittyvät vaikutukset), purkuveden sisältämien haitta-aineiden kokonaismäärien ja pitoisuusvaikutusten muutokset purkuvesien kolminkertaistuessa (kaikki haitta-aineet) ja yhteisvaikutukset vesiympäristöön ja sen ekologiseen tilaan (ainepitoisuuksien mallinnus myös kuivina vuosina), poikkeustapausten vaikutukset (häiriötilanteet, kuten ylivuoto tai muu hallitsematon käsittelemättömien jätevesien luontoon pääsy), asianmukainen Natura-arviointi Tornionjoen-Muonionjoen vesistöalueesta, vaikutukset saamelaiskulttuuriin, vaikutukset poronhoitoon, vaikutukset kalastoon, hankkeen sulkemisen jälkeiset vaikutukset, lieventämistoimien tarkennus (haitta-aineiden poistaminen kaikista vesijakeista/prosessista), hankkeen yhteisvaikutukset Ruotsiin suunnitteilla olevien kaivosten sekä Hannukaisen kaivoksen kanssa, vaihtoehtotarkastelu ja seurantasuunnitelman täydentäminen.

Jatkoneuvottelut

Viranomaiset, asiantuntijat ja yleisö ovat ilmaisseet suuren huolensa hankkeen valtioiden rajat ylittävistä merkittävistä ympäristövaikutuksista ja niiden arvioinnista. Hankkeen suunnittelun ja toteutuksen tavoitteena on oltava, ettei siitä aiheudu haitallisia ympäristövaikutuksia myöskään Suomessa.

Suomi haluaa jatkaa neuvotteluja Espoon sopimuksen artiklan 5 mukaisesti ja pyytää Ruotsilta ehdotusta jatkoprosessin toteuttamiselle. Prosessissa on tärkeää tarkentaa, miten YVA-selostusta täydennetään. Täydennetty YVA-selostus on voitava lähettää lausuntokierrokselle Suomessa.

Kommenteissa on ehdotettu, että Ruotsin ympäristöviranomaisen (Naturvårdsverket), Norrbottenin lääninhallituksen ja Ruotsin meri- ja vesistöviranomaisen (Sveriges Havs- och vattenmyndighet) lausunnot hankkeesta lähetetään Suomelle tiedoksi. Ympäristöministeriö pyytää Ruotsin ympäristöviranomaista toimimaan pyydytyllä tavalla.

Juhani Damski
Kansliapäällikkö

Seija Rantakallio
Ympäristöneuvos

Liite

Lausunnonantajien lausunnot ja mielipiteet